

مقایسه مهارت‌های روابط میان فردی دانشجویان دانشگاه تبریز و دانشگاه علوم پزشکی تبریز

فیروز محمودی^{*}، زینب فیض‌اله زاده، زهرا صمدی شهرک

چکیده

مقدمه: مهارت‌های بین فردی یکی از مهارت‌های اساسی زندگی جمعی است که برای دانشجویان با توجه به چالش‌های فراروی آن‌ها امری ضروری محسوب می‌شود. پژوهش حاضر با هدف مقایسه ابعاد روابط میان فردی دانشجویان دانشگاه تبریز و دانشگاه علوم پزشکی تبریز انجام شد.

روش‌ها: در این پژوهش توصیفی، تعداد ۷۷۰ نفر از دانشجویان تمام مقاطع تحصیلی رشته‌های دانشگاه تبریز و علوم پزشکی تبریز با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه استاندارد آزمون مهارت‌های بین فردی فترو (Fetro) بود که دارای ۶۵ سؤال پنج درجه‌ای با مقیاس لیکرت در چهار بعد حفظ و توسعه‌ی ارتباطات، مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و همدلی است. داده‌ها با استفاده از آزمون آماری تحلیل واریانس چندسویه تجزیه و تحلیل شد.

نتایج: در مجموع ۷۵۰ پرسشنامه تکمیل و تحلیل شد، که تعداد ۴۲۳ نفر از دانشجویان دانشگاه تبریز و ۳۲۷ نفر از دانشجویان علوم پزشکی تبریز بودند. دانشجویان دو دانشگاه مذکور در مهارت‌های بین فردی تفاوت معناداری باهم داشتند ($P < 0/05$). نتایج نشان داد میانگین نمره دانشجویان دانشگاه تبریز در مؤلفه توسعه و حفظ ارتباطات ($P = 0/023$) و همدلی ($P = 0/020$) بیش‌تر از میانگین دانشجویان علوم پزشکی تبریز است. همچنین میانگین نمره مهارت‌های بین فردی در بین دانشجویان دختر و پسر تفاوت معناداری نشان داد ($P < 0/05$). از نظر سطح تحصیلات تفاوت معناداری بین آن‌ها مشاهده نشد ($P > 0/05$).

نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان داد دانشجویان دانشگاه تبریز از نظر مهارت‌های بین فردی نسبت به دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز در وضعیت مطلوب‌تری قرار دارند. پیشنهاد می‌شود بهبود مهارت‌های روابط بین فردی در دانشگاه علوم پزشکی مورد توجه بیش‌تر قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: مهارت‌های بین فردی، مهارت‌های ارتباطی، همدلی، حل تعارض، دانشجویان علوم پزشکی

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / ۱۳۹۵؛ ۱۶(۴۷): ۴۱۸ تا ۴۲۹

مقدمه

امروزه پیشرفت سریع و مداوم فناوری و تغییرات ابعاد اقتصادی و اجتماعی جوامع، تغییرات شگرفی در شرایط

محیطی، ارتباطات بین فردی، نگرش به مبانی تفکر و ارزش‌ها و درمجموع تغییرات اساسی در شیوه زندگی انسان‌ها به وجود آورده است، به گونه‌ای که برای زندگی مطلوب و توانایی انطباق و حل مسائل، وجود مهارت‌های زندگی ضروری است (۱). در مورد دانشجویان با توجه به تنوع و گستردگی چالش‌های فراروی زندگی آن‌ها، این امر ضروری‌تر به نظر می‌رسد (۲). مطالعات و بررسی‌ها نشان می‌دهد که چندین مهارت اصلی و اساسی از جمله توانایی حل مسأله، توانایی تصمیم‌گیری، تفکر خلاق، تفکر

^{*} نویسنده مسؤول: دکتر فیروز محمودی (استادیار)، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. firoozmahmoodi@tabrizu.ac.ir
زینب فیض‌اله‌زاده، دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. (eizollahzadeh_z70@yahoo.com)
زهرا صمدی شهرک، دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. zahra.samadi2013@gmail.com
تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۱۲/۲۴، تاریخ اصلاحیه: ۹۵/۱/۱۷، تاریخ پذیرش: ۹۵/۴/۲۳

نقادانه، برقراری رابطه مؤثر، برقراری رابطه بین فردی سازگاران، برای سلامت روانی افراد و زندگی در جامعه پیچیده امروزی مهم است و از مهم ترین نشانه‌های سلامت روانی در این میان، وجود مهارت روابط بین فردی (Interpersonal Communication Skill) است (۳)، که یکی از مهارت‌های اساسی زندگی انسان‌ها محسوب می‌شود و برای اولین بار توسط بارسون و سامتر (Bureson and samter) در سال ۱۹۹۰ مطرح شده است (۴). این مهارت یکی از گسترده‌ترین ارتباطات انسانی (۵) و از مهم ترین مؤلفه‌های زندگی انسان از بدو تولد تا لحظه مرگ است (۶).

طبق تعریف پیتمن و کاهیل (Pittman & Cahill) (۷) مهارت‌های ارتباط بین فردی شامل "توانایی کار کردن با دیگران، توسعه دوستی‌ها و روابط از طریق برقراری ارتباط، همکاری، همدلی و گفتگو" است و به طور اخص، شامل توانایی فرد برای برقراری ارتباط کلامی و غیر کلامی است (۸) و اصطلاحاتی از قبیل مهارت‌های اجتماعی، شایستگی اجتماعی، مهارت‌های مردمی، مهارت‌های نرم، خودکارآمدی اجتماعی و هوش اجتماعی اغلب برای توصیف این مهارت به کار می‌روند (۹ تا ۱۴) که فترو (Fetro) آن را در چهار بعد حفظ و توسعه‌ی ارتباطات، مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و همدلی در نظر گرفته است (۱۵).

اهمیت مهارت‌های بین فردی به حدی است که برخی آن را یکی از انواع هوش دانسته و تحت عنوان هوش اجتماعی (Social Intelligence) طبقه‌بندی کرده‌اند (۱۶). همچنان که بوتوین (Botvin) (۱۷) اظهار داشته است: این مهارت‌های پایه، برای اعتماد به نفس، پاسخ‌دهی و روابط متقابل اثر بخش ضروری است، به دلیل این که از یک سو بر روابط افراد و از سوی دیگر بر بهداشت روانی آن‌ها و نیز بر عملکرد اجتماعی مفید و مؤثر در اجتماع تأثیر دارند (۱۸) و علاوه بر بهداشت و سلامت شخصی، سلامت خانواده و جامعه را بهبود می‌بخشد (۸).

کارشناسان در زمینه ارتباطات میان فردی بر این باورند که ارتباط ضعیف علت ریشه‌ای بسیاری از مشکلات و ارتباط مؤثر راه حل بسیاری از مشکلات است (۱۹). با وجود این که مهارت‌های ارتباط میان فردی از مهارت‌های اساسی زندگی است، نتایج برخی پژوهش‌ها (۲۰ و ۲۱) نشان می‌دهد که توجه به این مؤلفه‌ها کافی نبوده و عدم توجه به این مهارت، مشکلاتی را در پی خواهد داشت که در زیر به برخی از این موارد اشاره می‌شود:

فقدان مهارت‌ها و توانایی‌های عاطفی- روانی و ارتباطی، افراد را در مواجهه با مسائل و مشکلات آسیب‌پذیر می‌سازد و آن‌ها را در معرض انواع اختلالات روانی، رفتاری و ارتباطی قرار می‌دهد. عدم وجود مهارت‌های روابط بین فردی می‌تواند منجر به اختلالات شخصیتی مانند حساسیت بین فردی، دو سوگرایی بین فردی، پرخاشگری، نیاز به تأیید اجتماعی و نبود جامعه‌پذیری شود (۱۸).

در تحقیقی که پیمان و همکاران تحت عنوان "ارزیابی مهارت‌های ارتباط بین فردی اساتید دانشگاه علوم پزشکی ایلام" انجام دادند نتایج حاکی از این بود که سطح مهارت‌های ارتباطی اساتید مورد مطالعه در حد متوسط بوده است (۴). ملک و العین (Malik, & Ul Ain) نیز آگاهی دانشجویان-معلمان (دانشجویان بورسیه آموزش و پرورش) در مورد مهارت‌های بین فردی را مورد بررسی قرار دادند. آنها دریافتند که میانگین آگاهی از مهارت‌های بین فردی دانشجویان-هیأت‌علمی (دانشجویان بورسیه هیأت‌علمی) بالاتر از دانشجویان-معلمان بود و دانشجویان-هیأت‌علمی دانشگاه در هر یک از ویژگی‌های اصلی مهارت‌های بین فردی نسبت به دانشجویان-معلم نتایج عالی نشان دادند (۲۲).

نتایج پژوهش سلیمی و همکاران نشان داد که سطح مهارت‌های برقراری ارتباط دانشجویان دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در جایگاه مطلوبی قرار ندارد (۲۰). مولایی، محمدی، دادخواه و

همکاران و محمودی و جهانی نیز میزان مهارت‌های ارتباط میان فردی در میان دانشجویان علوم پزشکی را در سطح متوسط گزارش کرده اند. به گونه‌ای که میزان این مهارت‌ها در دانشجویان دختر و دانشجویان پرستاری بیش‌تر از دانشجویان پسر و دانشجویان مامایی بوده است (۲۳ و ۲۴).

راجش و چندراسکاران (Rajesh, & Chandrasekaran) در راستای بررسی مهارت‌های بین فردی دانشجویان با توجه به جنسیت، قومیت، محل زندگی و نوع خانواده آنها، به این نتایج دست یافتند که مهارت ارتباطی دانشجویان پسر بهتر از دانشجویان دختر، دانشجویان انگلیسی زبان بهتر از دانشجویان غیر انگلیسی زبان و دانشجویان شهری بهتر از دانشجویان روستایی و همچنین دانشجویان خانواده‌های گسترده بهتر از دانشجویان با خانواده‌های هسته‌ای است (۲۵).

با وجود این که مهارت‌های بین فردی دانشجو، پایه و اساس موفقیت‌های متعدد وی در زندگی محسوب می‌شود و پژوهش‌های متنوعی در ارتباط با مهارت‌های ارتباطی به انجام رسیده است؛ اما مؤلفه‌های فتر (حفظ و توسعه ارتباطات، مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و همدلی) مورد پژوهش قرار نگرفته است. لذا این پژوهش با هدف مقایسه مهارت‌های ارتباط میان فردی با توجه به مؤلفه‌های فتر در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی و دانشجویان دانشگاه تبریز در سال ۱۳۹۴ انجام شد.

روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع توصیفی بود و جامعه مورد مطالعه شامل تمامی دانشجویان دانشگاه تبریز و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۴ بود، که با استفاده از جدول مورگان، حجم نمونه‌ای مشتمل بر ۷۷۰ نفر (۴۲۳ دانشجو از دانشگاه تبریز و ۳۲۷ دانشجو از علوم پزشکی) از طریق نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. انتخاب این تعداد

دانشجو از هریک از دانشگاه‌ها با توجه به نسبت تعداد دانشجویان دو دانشگاه انجام گرفت. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه مهارت‌های بین فردی فتر (Fetro) بود. این پرسشنامه دارای ۴ مؤلفه توسعه و حفظ ارتباطات (۲۹ گویه)، مهارت‌های ارتباطی و حل تعارض (هر کدام ۱۳ گویه)، و همدلی (۱۰ گویه)، در مجموع ۶۵ گویه است؛ که بر اساس مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای (نمره از ۱ تا ۵) طراحی شده است (۲۶). حداقل و حداکثر نمره مؤلفه توسعه و حفظ ارتباط ۲۹ و ۴۵، حل تعارض و مهارت‌های ارتباطی ۱۳ و ۶۵ و همدلی ۱۰ و ۵۰ و کل پرسشنامه ۶۵ و ۳۲۵ است.

با توجه به این که پرسشنامه مهارت‌های بین فردی فتر برای اولین بار در ایران در این پژوهش، ترجمه و اجرا شد، بنابراین جهت تعیین روایی محتوایی این ابزار، ابتدا نسخه‌ی اصلی پرسشنامه به زبان فارسی ترجمه گردید و پرسشنامه ترجمه شده توسط دو نفر از دانشجویان مترجمی زبان انگلیسی با متن اصلی تطبیق داده شد و اصلاحات اولیه آن به لحاظ نگارشی اعمال گردید. سپس پرسشنامه در اختیار اساتید علوم تربیتی قرار گرفت تا سؤالات و جملات نامفهوم را ویرایش نمایند و روایی محتوایی آن را تأیید کنند. بدین ترتیب روایی محتوایی آن مورد تأیید اساتید مورد نظر قرار گرفت. پایایی این پرسشنامه توسط فتر، راد و هی با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ به دست آمده است (۱۵). در این پژوهش، پایایی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ برآورد گردید. جهت تأیید پایایی پرسشنامه توسط ۳۰ نفر از دانشجویان که ۱۵ نفر از علوم پزشکی و ۱۵ نفر از دانشگاه تبریز تکمیل شد.

جهت رعایت ملاحظات اخلاقی، قبل از اجرای پرسشنامه به دانشجویان از محرمانه بودن اطلاعات آن‌ها اطمینان داده شد و به آن‌ها گفته شد که ذکر اسامی لازم نیست. در پایان جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و مقایسه دانشجویان علوم پزشکی و دانشگاه تبریز در زمینه ابعاد

همدلی	۰/۰۰۰۱	۱	۷۴۶	۰/۹۸
جدول ۲: میانگین و انحراف معیار نمره مهارت‌های بین فردی دانشجویان دانشگاه تبریز و علوم پزشکی تبریز				
مؤلفه‌ها	دانشگاه	تعداد	میانگین و انحراف استاندارد	
توسعه و حفظ	تبریز	۴۲۲	۱۰۱/۶۱±۱۰/۱۰	
ارتباطات	علوم پزشکی	۳۲۶	۹۹/۹۷±۹/۳۷	
	کل	۷۴۸	۱۰۰/۸۹±۹/۸۲	
مهارت‌های ارتباطی	تبریز	۴۲۲	۴۵/۹۱±۵/۶۰	
	علوم پزشکی	۳۲۶	۴۵/۲۳±۵/۶۲	
	کل	۷۴۸	۴۵/۶۱±۵/۶۱	
حل تعارض	تبریز	۴۲۲	۴۱/۴۷±۴/۷۵	
	علوم پزشکی	۳۲۶	۴۱/۶۰±۴/۹۳	
	کل	۷۴۸	۴۱/۵۲±۴/۸۳	
همدلی	تبریز	۴۲۲	۳۳/۹۷±۳/۵۰	
	علوم پزشکی	۳۲۶	۳۳/۲۸±۳/۳۴	
	کل	۷۴۸	۳۳/۷۱±۳/۴۸	

نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیره (مانووا) معنادار شد ($F=۲/۴۰۴$ ، $p=۰/۰۴۸$). بنابراین می‌توان گفت که بین دانشجویان دانشگاه تبریز و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز در مؤلفه‌های مهارت‌های بین فردی تفاوت وجود دارد. نتایج حاصل از مقایسه میانگین و انحراف معیار نمره مهارت‌های ارتباطی دانشجویان دو دانشگاه در نشان داد میانگین نمره دانشجویان دانشگاه تبریز در مؤلفه توسعه و حفظ ارتباطات و مؤلفه همدلی بیش‌تر از میانگین دانشجویان علوم پزشکی است (جدول ۲).

مهارت‌های میان فردی از روش تحلیل واریانس چند سویه با استفاده از نرم‌افزار SPSS-23 با سطح معناداری ۰/۰۵ استفاده شد.

جهت مقایسه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه تبریز و دانشگاه علوم پزشکی، همچنین جهت مقایسه‌ی دانشجویان کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا در مؤلفه‌های مهارت‌های بین فردی از آزمون آماری تحلیل واریانس چند متغیره استفاده شد.

نتایج

نمونه اولیه از بین دو دانشگاه تبریز و دانشگاه علوم پزشکی ۷۷۰ نفر انتخاب شد که ۲۰ نفر از آن‌ها به دلیل پاسخ ناقص به پرسشنامه‌ها از نمونه کنار گذاشته شدند. بنابراین نمونه نهایی ۷۵۰ در نظر گرفته شد (درصد پاسخ‌دهی = ۹۷/۴٪) که از تعداد ۷۵۰ نفر نمونه، ۴۴۷ نفر (۵۹/۶٪) دختر و ۳۰۳ نفر (۴۰/۴٪) پسر و از مجموع آن‌ها ۴۲۳ نفر (۵۶/۴٪) از دانشگاه تبریز و ۳۲۷ نفر (۴۳/۶٪) از دانشگاه علوم پزشکی تبریز بودند که پرسشنامه‌های توزیع شده در بین این افراد، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جدول ۱: آزمون لون جهت بررسی همگنی واریانس‌ها

مؤلفه	F	درجه آزادی	درجه آزادی	p
		۱	۲	
توسعه و حفظ ارتباط	۲/۷۰	۱	۷۴۶	۰/۱۰
مهارت‌های ارتباطی	۰/۰۰۷	۱	۷۴۶	۰/۹۳
حل تعارض	۰/۲۲	۱	۷۴۶	۰/۶۴

جدول ۳: نتیجه آزمون اثرات بین گروهی مؤلفه‌های مهارت‌های بین فردی

منابع تغییر	متغیر وابسته	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	p
دانشگاه	توسعه و حفظ ارتباطات	۴۹۵/۸۷	۱	۴۹۵/۸۷	۵/۱۶۹	۰/۰۲۳
	مهارت‌های ارتباطی	۸۴/۱۴	۱	۸۴/۱۴	۲/۶۷۳	۰/۱۰۲
	حل تعارض	۳/۳۰	۱	۳/۳۰	۰/۱۴۱	۰/۷۰۷
همدلی		۶۵/۴۳	۱	۶۵/۴۳	۵/۴۲۸	۰/۰۲۰

نتایج آزمون مانووا نشان داد که بین دانشجویان دانشگاه تبریز و دانشگاه علوم پزشکی در مؤلفه‌های توسعه و حفظ ارتباطات و همدلی تفاوت معنادار وجود دارد، ولی در مؤلفه‌های مهارت‌های ارتباطی و حل تعارض بین آن‌ها تفاوت معنادار وجود ندارد (جدول ۳).
برای مقایسه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه تبریز و دانشگاه علوم پزشکی نیز از روش تحلیل واریانس چند

متغیره (مانووا) استفاده شد، نتایج نشان داد که بین میانگین‌های گروه‌ها تفاوت وجود دارد ($F=17/273, p=0/001$).
برای مشخص شدن تفاوت بین گروهی لازم است نتایج جدول آزمون اثرات بین گروهی ارائه شود تا مشخص شود در کدام مؤلفه‌ها بین گروه‌ها تفاوت وجود دارد (جدول ۴).

جدول ۴: نتیجه آزمون اثرات بین گروهی مؤلفه‌های مهارت‌های بین فردی با توجه به متغیر جنس

منابع تغییر	متغیر وابسته	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	p
جنس	توسعه و حفظ ارتباطات	۳۱۷۲/۶۳۹	۱	۳۱۷۲/۶۳۹	۳۴/۳۵۹	۰/۰۰۰۱
	مهارت‌های ارتباطی	۵۸/۴۷۱	۱	۵۸/۴۷۱	۱/۸۵۶	۰/۱۷۴
	حل تعارض	۲۱۱/۰۴۶	۱	۲۱۱/۰۴۶	۹/۱۲۸	۰/۰۰۳
	همدلی	۹۹/۷۳۵	۱	۹۹/۷۳۵	۸/۳۰۵	۰/۰۰۴

با توجه به این که سطح معناداری آزمون تحلیل واریانس چند سویه برای مؤلفه‌های توسعه و حفظ ارتباطات، حل تعارض، و همدلی کوچکتر از ۰/۰۵ است، و بین میانگین گروه‌ها تفاوت معناداری وجود دارد.
برای مشخص کردن تفاوت‌ها از آزمون تعقیبی توکی استفاده شد که نتیجه آن در جدول شماره ۵ ارائه شده است.

جدول ۵: نتایج آزمون تعقیبی برای مقایسه دانشجویان دختر و پسر در مؤلفه‌های مهارت‌های بین فردی

متغیر وابسته	جنس	تفاوت میانگین و انحراف استاندارد	p
توسعه و حفظ ارتباطات	دانشجویان دختر دانشگاه تبریز	دانشجویان دختر دانشگاه تبریز	۵/۱۹±۱/۰۹
		دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۸۰±۱/۰۱
		دانشجویان پسر دانشگاه علوم پزشکی	۴/۱۶±۰/۸۶
	دانشجویان پسر دانشگاه تبریز	دانشجویان پسر دانشگاه تبریز	۵/۱۹±۱/۰۹
		دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی	۴/۲۸±۱/۲۸
		دانشجویان پسر دانشگاه علوم پزشکی	۱/۰۲±۱/۱۷
	دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی	دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۸۰±۱/۰۱
		دانشجویان پسر دانشگاه تبریز	۴/۲۸±۱/۲۸
		دانشجویان پسر دانشگاه علوم پزشکی	۳/۳۵±۱/۰۹
	دانشجویان پسر دانشگاه علوم پزشکی	دانشجویان پسر دانشگاه علوم پزشکی	۴/۱۶±۰/۸۶
		دانشجویان پسر دانشگاه تبریز	۱/۰۲±۱/۱۷
		دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی	۲/۳۵±۱/۰۹
حل تعارض	دانشجویان دختر دانشگاه تبریز	دانشجویان پسر دانشگاه تبریز	۰/۸۰±۰/۵۴
		دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۶۵±۰/۵۰

دانشجویان پسر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۱۳۷	۰/۹۳±۰/۴۳
دانشجویان دختر دانشگاه تبریز	۰/۴۵۳	۰/۸۰±۰/۵۴
دانشجویان پسر دانشگاه تبریز	۰/۱۰۶	۱/۴۶±۰/۶۴
دانشجویان پسر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۹۹۷	۰/۱۲±۰/۵۸
دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۵۷۱	۰/۶۵±۰/۵۰
دانشجویان پسر دانشگاه تبریز	۰/۱۰۶	۱/۴۶±۰/۶۴
دانشجویان پسر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۰۲۱	۱/۵۸±۰/۵۴
دانشجویان دختر دانشگاه تبریز	۰/۱۳۷	۰/۹۳±۰/۴۳
دانشجویان پسر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۹۹۷	۰/۱۲±۰/۵۸
دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۰۲۱	۱/۵۸±۰/۵۴
دانشجویان پسر دانشگاه تبریز	۰/۵۹۵	۰/۴۹±۰/۳۹
دانشجویان دختر دانشگاه تبریز	۰/۸۸۱	۰/۲۷±۰/۳۶
دانشجویان پسر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۰۰۹	۰/۹۸±۰/۳۱
دانشجویان دختر دانشگاه تبریز	۰/۵۹۵	۰/۴۹±۰/۳۹
دانشجویان دختر دانشگاه تبریز	۰/۹۶۳	۰/۲۲±۰/۴۶
دانشجویان پسر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۶۴۸	۰/۴۹±۰/۴۲
دانشجویان دختر دانشگاه تبریز	۰/۸۸۱	۰/۲۷±۰/۳۶
دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۹۶۳	۰/۲۲±۰/۴۶
دانشجویان پسر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۲۶۹	۰/۷۱±۰/۳۹
دانشجویان دختر دانشگاه تبریز	۰/۰۰۹	۰/۹۸±۰/۳۱
دانشجویان پسر دانشگاه تبریز	۰/۰۰۰۱	۵/۱۹±۱/۰۹
دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی	۰/۸۵۹	۰/۸۰±۱/۰۱

همدلی

پسران آن‌ها تفاوت معناداری باهم ندارند ولی مشاهده شد که دختران دانشگاه تبریز نسبت به پسران دانشگاه علوم پزشکی تبریز مهارت همدلی بیشتری دارند. آزمون مانوا برای مقایسه دانشجویان سطوح تحصیلی مختلف در هریک از مؤلفه‌های مهارت‌های بین فردی اجرا شد اما تفاوت معنادار مشاهده نشد ($F=۱/۵۶۱$, $p=۰/۱۳۲$). لذا بر طبق این پژوهش بین دانشجویان کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در مهارت‌های بین فردی تفاوت معناداری وجود نداشت.

بحث

در این پژوهش مهارت‌های بین فردی دانشجویان دانشگاه تبریز و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز مقایسه شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین دانشجویان دانشگاه تبریز و علوم پزشکی در مؤلفه‌های توسعه و حفظ

نتایج جدول ۵ حاکی از آن است که بین دانشجویان دختر و پسر دانشگاه تبریز و علوم پزشکی تبریز در رابطه با مؤلفه‌ی توسعه و حفظ ارتباطات تفاوت معنادار وجود دارد به طوری که دختران هر دو دانشگاه نسبت پسران هر دو دانشگاه از مهارت توسعه و حفظ ارتباط بیشتری برخوردارند ولی بین دختران دو دانشگاه تفاوت معناداری در این مؤلفه وجود ندارد. در مورد مؤلفه‌ی مهارت‌های ارتباطی تفاوت معناداری بین دختران و پسران هیچ یک از دانشگاه‌ها یافت نشد. در رابطه با مؤلفه‌ی حل تعارض، بین دانشجویان دختر دو دانشگاه و دانشجویان پسر آن‌ها تفاوت معناداری مشاهده نشد و تنها تفاوت معنادار در این مورد بین دانشجویان دختر و پسر دانشگاه علوم پزشکی دیده شد که نشان داد پسرها نسبت به دخترها مهارت حل تعارض بیشتری دارند. در نهایت در رابطه با مؤلفه‌ی همدلی دختران دو دانشگاه و

ارتباطات و همدلی تفاوت معنادار وجود دارد و میانگین دانشجویان دانشگاه تبریز در مقایسه با دانشجویان علوم پزشکی در این مؤلفه‌ها بیش‌تر است. در راستای مقایسه بین دانشجویان دو دانشگاه پژوهشی صورت نگرفته است. تفاوت موجود در پژوهش حاضر احتمالاً می‌تواند ناشی از متنوع بودن رشته‌های دانشگاه تبریز، نحوه‌ی تدریس اساتید و میزان مشارکت دانشجویان در آن، ماهیت آموخته‌های دانشجویان و شرکت در دوره‌های آموزش مهارت بین فردی باشد. پژوهش عجم نشان داد که مهارت‌های ارتباط بین فردی دانشجویان با توجه به رشته‌های تحصیلی آنان متفاوت است و مهارت دانشجویان پرستاری در این زمینه بیش‌تر از دانشجویان رشته مامایی و هوشبری است (۲۷). همچنین تاجیک (۲۸) در پژوهش خود به شواهدی اشاره کرده است که نشان می‌دهد روش یادگیری مشارکتی، روابط میان فردی دانش‌آموزان نژادهای مختلف را در کلاس بهبود می‌بخشد. در پژوهش میر حق‌جو و همکاران (۲۹) نیز میانگین نمره مهارت‌های ارتباطی افراد با سابقه آموزش مهارت‌های ارتباطی، به طور معنادار بالاتر از افراد بدون سابقه آموزش مهارت‌های ارتباطی بود. احتمالاً کمبود مهارت‌های ارتباطی در دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی از آموزش‌های ناکافی نشأت گرفته است به طوری که امروزه آموزش مهارت‌های ارتباطی جزئی از برنامه‌های آموزشی این رشته‌ها در کشورهای پیشرفته است.

یافته‌های پژوهش حاضر در مورد تفاوت مهارت‌های بین فردی دانشجویان دختر و پسر دو دانشگاه نشان می‌دهد که بین دانشجویان دختر و پسر دانشگاه تبریز و علوم پزشکی تبریز در رابطه با مؤلفه‌ی توسعه و حفظ ارتباطات تفاوت معنادار وجود دارد به طوری که دختران هر دو دانشگاه نسبت پسران هر دو دانشگاه از مهارت توسعه و حفظ ارتباط بیش‌تری برخوردارند ولی بین دختران دو دانشگاه تفاوت معناداری در این مؤلفه وجود

ندارد. در مورد مؤلفه‌ی مهارت‌های ارتباطی تفاوت معناداری بین دختران و پسران هیچ یک از دانشگاه‌ها یافت نشد. در رابطه با مؤلفه‌ی حل تعارض، بین دانشجویان دختر دو دانشگاه و دانشجویان پسر آن‌ها تفاوت معناداری مشاهده نشد و تنها تفاوت معنادار در این مورد بین دانشجویان دختر و پسر دانشگاه علوم پزشکی دیده شد که نشان داد پسران نسبت به دخترها مهارت حل تعارض بیش‌تری دارند. در نهایت در رابطه با مؤلفه‌ی همدلی دختران دو دانشگاه و پسران آن‌ها تفاوت معناداری باهم ندارند ولی مشاهده شد که دختران دانشگاه تبریز نسبت به پسران دانشگاه علوم پزشکی تبریز مهارت همدلی بیش‌تری دارند. نتایج پژوهش مولایی و همکاران (۲۳)، نیازآذری و همکاران (۳۰) و ولی پور و همکاران (۲) نشان داد بین دانشجویان دختر و پسر به لحاظ مهارت‌های ارتباطی تفاوت وجود دارد و میانگین مهارت‌های ارتباطی دانشجویان دختر بیش‌تر از میانگین دانشجویان پسر است. در حالی که براساس پژوهش پیمان و همکاران (۴) میانگین پسران بیش‌تر از دختران بود. برخی پژوهش‌ها نیز تفاوتی را بین دانشجویان دختر و پسر به لحاظ مهارت‌های ارتباط بین فردی گزارش نکردند (۲۰).

همچنین نتایج پژوهش صادقیه و همکاران نشان داد که دختران نسبت به پسران همدلی بیش‌تری نشان می‌دهند (۳). پژوهش‌های رفتاری حاکی از این هستند که زنان، رفتار همدلانه تری از مردان دارند و این اختلاف از دوران کودکی به بزرگسالی بیش‌تر می‌شود (۳۱). همچنین خانم‌های بیشتر به سیگنال‌های احساسی پاسخ می‌دهند (۳۲) و برطبق نظر گلیگان (Gilligan)، برای دختران، وابستگی و ارتباط با دیگران و برای پسران، رقابت مهم‌تر است (۳۳). مردان درحالات‌های اضطراری و شرایط خطرناک و زنان در وضعیت‌های عادی که متضمن روابط صمیمانه و مراقبتی باشد، نوع‌دوست‌تر هستند و همدلی بیش‌تری از خود نشان می‌دهند (۳۴). برخی تحقیقات،

اختلاف بیولوژیکی در مغز را عامل مؤثر در تفاوت همدلی زنان و مردان می‌داند. ولی به نظر می‌رسد عامل مربوط به هنجارهای اجتماعی جنسیتی و باورها و انتظاراتی که در مورد زنان وجود دارد، نقش بیشتری در همدلی بیشتر زنان نسبت به مردان داشته باشد و از این رو زنان نسبت به مردان تمایل بیشتری به نشان دادن رفتارهای همدلانه در خودگزارشی دارند (۲۹).

در رابطه با مؤلفه حل تعارض بین دختران و پسران تفاوت معناداری مشاهده شد که میانگین پسران در این زمینه بیشتر از دختران بود. این یافته با نتایج پژوهش سپاه منصور و همکاران (۳۵) همسو نیست. برخی از تحقیقات تفاوت دختران و پسران در زمینه حل تعارض را در استفاده آن‌ها از سبک‌های مختلف حل تعارض دانسته‌اند (۳۶). نظریه تداخل راهبردی این یافته را تبیین می‌کند. برطبق این نظر رویدادهایی که تداخل راهبردی را ایجاد می‌کنند، در زنان و مردان متفاوت است؛ میزان هیجان‌پذیری در بین دو جنس تفاوت دارد و در نتیجه راهبردهای مبتنی بر جنسیت و شیوه‌های به کار بردن این راهبردها برای مقابله با تعارض نیز متفاوت است و این عوامل سبب ایجاد تفاوت در میزان حل تعارض در بین دو جنس می‌شود (۳۷).

در این پژوهش، دانشجویان سطوح تحصیلی مختلف (کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری) در زمینه مهارت‌های ارتباط بین فردی باهم دیگر تفاوتی نداشتند و تجارب آموزشی دانشجویان تأثیری در میزان مهارت‌های بین فردی آنان نداشت. این یافته همسو با یافته‌ی همتی مسلک پاک و همکاران است که تفاوت معناداری بین دانشجویان ترم‌های مختلف در این زمینه وجود نداشت (۳۸). همچنین یافته‌های رهنما، فتاحی و دیانی نشان می‌دهد که متغیرهایی چون میزان تحصیلات و تجربه درمیزان برخورداری کتابداران از مهارت‌های بین فردی تأثیرگذار نمی‌باشد (۲۱). ولی بر طبق پژوهش سلیمی و همکاران سال‌های سپری شده تحصیلی عامل

تأثیر گذاری در مهارت‌های ارتباط بین فردی دانشجویان است، به طوری که دانشجویان سال‌های بالاتر، نسبت به دانشجویان سال اول مهارت‌های بیشتری در این زمینه داشتند (۲۰).

از جمله نقاط قوت این پژوهش می‌توان به موضوع آن اشاره کرد که با این عنوان پژوهشی صورت نگرفته است. این مطالعه در مورد دانشجویان دانشگاه تبریز و دانشگاه علوم پزشکی تبریز انجام شده است و نتایج آن قابل تعمیم به دانشجویان سایر دانشگاه‌ها نیست، بنابراین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌هایی در این راستا انجام گیرد تا پیشینه قوی در این مورد فراهم شده و زمینه را برای انجام پژوهش‌های مداخله‌ای مهیا کند.

نقاط ضعف مطالعه حاضر، عدم کنترل متغیر سن است، به دلیل این که ممکن است سن دانشجویان بر مهارت‌های بین فردی آنان تأثیر بگذارد. محدودیت دیگر این تحقیق، این بود که ماهیت رشته‌های دانشجویان مورد مطالعه بررسی نشد و تأثیر احتمالی رشته‌ها بر مهارت‌های بین فردی مشخص نگردید، لذا پیشنهاد می‌شود، پژوهش‌هایی در مورد دانشجویان رشته‌های مختلف در این زمینه انجام گیرد. با توجه به یافته‌ها، دانشجویان دانشگاه تبریز از نظر مهارت‌های بین فردی نسبت به دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز در وضعیت مطلوب‌تری قرار دارند. لذا پیشنهاد می‌شود مهارت‌های روابط بین فردی در دانشگاه علوم پزشکی بیشتر مورد توجه قرار گیرد و دوره‌هایی جهت آموزش آن برگزار گردد.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش، نوع دانشگاه و جنسیت از جمله عوامل تأثیرگذار بر مهارت‌های روابط میان فردی دانشجویان بودند که تفاوت معناداری بین دانشجویان دو دانشگاه مشاهده شد. میانگین دانشجویان دانشگاه تبریز در توسعه و حفظ ارتباطات و همدلی از دانشجویان علوم پزشکی تبریز بالاتر بود. همچنین دانشجویان پسر دارای

این مهارت‌ها حین تحصیل و هم چنین برگزاری دوره‌های کارگاه‌های مهارت ارتباطی بین فردی برای دانشجویان از جمله کارآمدترین روش‌ها جهت بهبود مهارت‌های بین فردی آن‌ها است.

قدردانی

نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از همکاری کلیه دانشجویان در این پژوهش تشکر و قدردانی نمایند.

مهارت بیش‌تری در حل تعارض و دانشجویان دختر دارای مهارت بیش‌تری در همدلی بودند. با توجه به این که مهارت‌های روابط میان فردی به عنوان یکی از مهارت‌های اساسی زندگی بر بسیاری از ابعاد زندگی دانشجویان تأثیر می‌گذارد، تعیین سطح این مهارت‌ها در دانشجویان به عنوان گامی مهم در جهت شناسایی خلأ های موجود در این زمینه، امری ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به اهمیت این موضوع و همچنین قابل آموزش بودن این مهارت‌ها به نظر می‌رسد که آموزش

منابع

1. Tuttle J, Campbell-Heider N, David TM. Positive adolescent life skills training for high-risk teens: results of a group intervention study. *J Pediatr Health Care*. 2006; 20(3): 184-191.
2. Valipour Khajehghyasi R, Vahidshahi K, Salehiomran E. [Students' Life Skills in Mazandaran University of Medical Sciences]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2012; 12(2): 93-100. [Persian].
3. Sadeghiye H, Aghababaei N, Hatami J, Khorami Bonaraki A. [Comparing Situational and Dispositional Empathy, Considering The Role of Gender]. *Pazhouheshhaye Ravanshenasiye Ejtema*. 2011;1(2):1-16. [Persian].
4. Peyman H, yaghoobi M, sadeghi far J, sayemiri K, alizadeh M, Yamani N, et al. [Assessment of interpersonal communicationskill levels in lecturers of Ilam University of medical sciences: A case study]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2012; 11(9):1436-1442. [Persian].
5. Golab Bahksh Z. [Barresiye Anasore Paidaryie Ertebate Miyane Fardi Dar Qoran Va Revayat]. *Farhang Va Pazhouhesh*. 2011;10:141-111. [Persian].
6. Karimi M, Faiiaz E. [Barresiye Maharathaye Ertebatie Beine Fardi Dar Sireye Masouman]. *Isalmic Education*. 2010; 5(10): 7-28. [Persian].
7. Pittman KJ, Cahill M. Pushing the Boundaries of Education: The Implications of a Youth Development Approach to Education Policies, Structures and Collaborations. Commissioned Paper 6. [citd 2016 Aug 8]. available from: <http://eric.ed.gov/?id=ED366880>.
8. Joint Committee on National Health Education Standards. National health education standards. 2nd ed. Atlanta, GA: American Cancer Society; 2007 9. [citd 2016 Aug 8]. available from: <http://www.cdc.gov/healthyschools/sher/standards/index.htm>
9. Ferris GR, Witt LA, Hochwarter WA. Interaction of social skill and general mental ability on job performance and salary. *J Appl Psychol*. 2001; 86(6): 1075-82.
10. Hochwarter WA, Witt LA, Treadway DC, Ferris GR. The interaction of social skill and organizational support on job performance. *J Appl Psychol*. 2006; 91(2): 482 -9.
11. Klein R, Ratliff K, Vianello M, Adams Jr R, Bahník S, Bernstein M, et al. investigating variation in replicability: A "Many Labs" Replication Project. *Social Psychology*. 2014; 45(3): 142-152.
12. Riggio RE. Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and social Psychology*. 1986; 51(3): 649.
13. Schneider RJ, Ackerman PL, Kanfer R. To "act wisely in human relations:" Exploring the dimensions of social competence. *Personality and individual Differences*. 1996; 21(4): 469-81.
14. Sherer M, Maddux JE, Mercandante B, Prentice-Dunn S, Jacobs B, Rogers RW. The self-efficacy scale: Construction and validation. *Psychol Rep*. 1982; 51(2): 663-71.
15. Fetro JV, Rhodes DL, Hey DW. Perceived Personal and Social Competence: Development of Valid and Reliable Measures. *Health Educator*. 2010; 42(1): 19-26.
16. Sternberg RJ, Smith C. Social intelligence and decoding skills in nonverbal communication. *Social*

- Cognition. 1985; 3(2): 168-192.
17. Botvin GJ. Prevention of adolescent substance abuse through the development of personal and social competence. NIDA Res Monogr. 1983; 47: 115-40.
 18. Badri Gargari R, Hoseini Nasab SD, Haggi H. [Rabeteeye Ahdafe Pishrafte Ejtemaie va Maharathaye Ertebate Mian Fardi dar Daneshjouyane Daneshgahe Tabriz]. Motaleate Ravanshenakhti. 2010; 6(3): 30-44. [Persian].
 19. Amiruddin NA. Marketing Issuseof A New Company In The Fashion Industry: A Case Studyof Fabulous Momand Baby Boutique [Doctoral dissertation]. School of Entrepreneurship and Business, Kelantan, Malaysia: Universiti Malaysia Kelantan.
 20. Salimi M, Peyman H, Sadeghifar J, Toloui Rakhshan SH, Alizadeh M, Yamani N. [Assessment of Interpersonal Communication Skills and Associated Factors among Students of Allied Medicine School in Tehran University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education. 2012; 12(12): 895-902. [Persian]
 21. Rahnama S, Fattahi R, Dayani MH. [A Survey of the Status and Factors Affecting Librarians' Communication Skills: A Case Study of Librarians at Ferdowsi University of Mashhad]. Journal of Information Processing and Management. 2015; 30(3): 875-898. [Persian].
 22. Malik SK, ul Ain Q. Prospective Teachers' Awareness about Interpersonal Skills-A Comparative Study. Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business. 2012; 3(11): 514-22.
 23. Molaee B, Mohammadi MA, Dadkhah B, Mozafari N, Habibi A, Savad poor MH. [Communicative Skills of students of Ardabil University of Medical Sciences]. Abstract book of first national seminar of clinical education in nursing and midwifery; 2009 Aug 4-5; Ardebil, Iran: 21. [Persian]
 24. Mahmudi Gh, Jahani MA. [Assessing Communication Skill & Psychological Health in Nursing and Midwifery Student of North Iran]. Abstract book of Second Congress of Behavioral and social aspects of Health. 2011; Dec 18-19; Shahroud, Iran: 72. [Persian]
 25. Rajesh VR, Chandrasekaran V. A Study On Interpersonal Skills Of College Students. Scholary Research Journal. 2014; 4(194): 1932-1939.
 26. Rhodes DL. An exploratory study of the relationship among perceived personal and social competence, health risk behaviors, and academic achievement of selected undergraduate students; 2009. [citd 2016 Aug 8]. available from: <http://eric.ed.gov/?id=ED513676>
 27. Ajam AA. [The Role of Academic Self-Efficacy and Interpersonal Relations Skills of Students in the evaluation based on Blending Learning]. Research in Medical Education. 2015; 7(1): 12-3. [Persian].
 28. Tajik A. [Compared the effects of cooperative learning and individual learning and achievement in scientific information memory third-grade students] [dissertation]. Tehran: Azad University of Tehran; 2004. [Persian]
 29. Mirhaghjou SN, Nayeby N, Majd Teymour R, Kazemnejadleily E. [Communication skills and related factors within patient by nursing student]. Holistic Nursing and Midwifery Journal. 2015; 25(76): 101-93. [Persian].
 30. Niaz azari K, Amuei F, Maddah MT, Barimani A. [The study assessment life skills students of Islamic Azad University of sari branch]. Journal of Educational Psychology. 2010; 1(3): 33-46. [Persian]
 31. Michalska KJ, Kinzler KD, Decety J. Age-related sex differences in explicit measures of empathy do not predict brain responses across childhood and adolescence. Dev Cogn Neurosci. 2013; 3: 22-32
 32. Shariat V, Kaykhavoni A. [Empathy in Medical Residents at Iran University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 2010; 16(3): 248-256. [Persian]
 33. Rastgar Khaled A. [Tafavote Jensiati dar Angizesh va Pishrafte Tahsili Daneshjouyan]. Faslnameye Shouraye Farhangi Eslamiye Zanan. 2010; 13(50): 82-124. [Persian].
 34. Dashtbozorgi Z, Safarzadeh S. [The comparison of altruistic behavior, empathetic sense and social responsibility among counselors women and men in Ahvaz city]. Social Psychology Research. 2014; 9(31): 105-116. [Persian].
 35. Sepah Mansour M, Emami Pour S, Hasanazade Farshid S. [Rabeteeye Sabkhaye Delbastegi ba Rahbordhaye Halle Taaroz Farzandan nesbat be Valedein]. Andisheh va Raftar. 2010; 4(14): 65-75. [Persian].
 36. Van Doorn MD, Branje SJ, Meeus WH. Developmental changes in conflict resolution styles in parent-

- adolescent relationships: A four-wave longitudinal study. *J Youth Adolesc.* 2011; 40(1): 97-107.
37. Babapour Kheireddin J. [Barresiye Rabete beine Shivehaye Halle Taaroze Ertebati va Salamate Ravanshenakhtiye Daneshjouyan]. *Faslnameye Ravanshenasiye Daneshgahe Tabriz.* 2008; 1(4): 28-46. [Persian].
38. Hemmati MaslakPak M, Khalil Zadeh H, Rahmani AR. [Study of communicative skills of nursing senior students of Uremia Faculty of Nursing and Midwifery in 1382]. *The Journal of Uremia Nursing and Midwifery Faculty.* 2004 ; 2(1): 44-48. [Persian].

Comparing the Interpersonal Skills in Students of Tabriz University and Tabriz University of Medical Sciences

Firooz Mahmoodi¹, Zeynab Feyzollah Zadeh², Zahra Samadi Shahrak³

Abstract

Introduction: Interpersonal skills are among the basic skills in social life and are essential for students due to the numerous challenges facing them. The aim of this study was to compare the dimensions of students' interpersonal skills in Tabriz University and Tabriz University of Medical Sciences.

Methods: This descriptive study was performed on 770 students of Tabriz University and Tabriz University of Medical Sciences who were selected by simple random sampling. Data collection tool was Fetro's interpersonal skills assessment questionnaire. It has 65 five-point Likert scale items and measures four domains of development and maintenance of communication, communication skills, conflict resolution and empathy. Data were analyzed using MANOVA.

Results: A number of 750 questionnaires were completed and analyzed by 423 students of Tabriz University and 327 students of Tabriz University of Medical Sciences. The students of two universities had a significant difference in interpersonal skills ($p < 0.05$). The mean scores of Tabriz University students in development and maintenance of communication ($p = 0.023$) and empathy ($p = 0.020$) were higher than those of students at Tabriz University of Medical Sciences. Also, a significant difference was found in the mean scores of interpersonal skills between male and female students ($p < 0.05$). However, no significant difference was found in terms of education ($p > 0.05$).

Conclusion: Results showed that the interpersonal skills of Tabriz University students are more favorable than students of Tabriz University of Medical Sciences. It is therefore recommended that interpersonal skills should be further enhanced in medical universities.

Keywords: Interpersonal skills, communication skills, empathy, conflict resolution, medical sciences students

Addresses:

1. (✉) Assistant Professor, Department of Education, University of Tabriz, Tabriz, Iran. Email: firoozmahmoodi@tabrizu.ac.ir
2. MA Student in Curriculum Development, Faculty of Education & Psychology, University of Tabriz, Tabriz, Iran. Email: feizollahzadeh_z70@yahoo.com
3. MA Student in Educational Psychology, Faculty of Education & Psychology, University of Tabriz, Tabriz, Iran. Email: zahra.samadi2013@gmail.com